

Бібліографічний опис

Дулібський А.В. Структурно-змістові компоненти змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника у сучасному європейському футболі. – Лекція з навчальної дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення (ТіМОВС та СПВ) (спеціалізація - футбол)». – 21 стор.

Ключові слова: футбол, змагальна діяльність, центральний (опорний) півзахисник, тактика футболу.

Назва:	Структурно-змістові компоненти змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника у сучасному європейському футболі
Автори:	Дулібський А.В.
Ключові слова:	футбол, змагальна діяльність, центральний (опорний) півзахисник, тактика футболу
Дата публікації:	2019
URI (Уніфікований ідентифікатор ресурсу):	http://repository.ldufk.edu.ua
Розташовується у зібраннях:	Конспекти лекцій

© Львівський державний університет фізичної культури, 2019 рік
© Кафедра футболу ЛДУФК, 2019 рік
© Дулібський А.В., 2019 рік

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра футболу

Дулібський А.В.

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ КОМПОНЕНТИ
ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО (ОПОРНОГО) ПІВЗАХИСНИКА
У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ФУТБОЛІ

Лекція

з навчальної дисципліни

«Теорія і методика обраного виду спорту
та спортивно-педагогічне вдосконалення»
(ТіМОВС та СПВ) (спеціалізація - футбол)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	<u>01 Освіта/Педагогіка</u>
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	<u>014.11 Середня освіта (Фізична культура)</u> <u>017 Фізична культура і спорт</u>
ФАКУЛЬТЕТ	<u>Педагогічної освіти</u> <u>Фізичної культури і спорту</u>
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	<u>(бакалаврський)</u>

© Львівський державний університет фізичної культури, 2019 рік

© Кафедра футболу ЛДУФК, 2019 рік

© Дулібський А.В., 2019 рік

Львів – 2019

ЛЕКЦІЯ

на тему:

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ КОМПОНЕНТИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО (ОПОРНОГО) ПІВЗАХИСНИКА У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ФУТБОЛІ

ПЛАН.

1. Зміст футболу як колективної гри.
2. Структура змагальної діяльності команди з футболу.
3. Важлива роль центрального (опорного) півзахисника команди.
4. Ігровий інтелект в побудові та організації гри команди з футболу.
5. Складові системної командної гри.
6. Вибір тактико-стратегічної формації та демонстрування стилю гри команди.
7. Трансформація ігрових тактико-стратегічних схем протягом матчу.
8. Статистичні показники змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника команди.
9. Мета, завдання, методи дослідження у лекції.
10. Малопомітність і важливість гри в обороні.
11. Показники ігрової діяльності в обороні центральних (опорних) півзахисників команд Прем'єр-ліги Англії у сезоні 2013 - 2014 років.
12. Показники змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника Н'Голо Канте.
13. Обов'язки центрального (опорного) півзахисника команди при обороні своїх воріт.
14. Центральний (опорний) півзахисник – «тіньовий лідер» команди.
15. Показники змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника Серхіо Бускетса («Барселона», Іспанія).
16. Характеристики тактико-технічної майстерності сучасного центрального (опорного) півзахисника.

17. Показники ігрової діяльності центральних півзахисників Реалу (Мадрид, Іспанія) у матчі чвертьфіналу Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2016/2017 років.
18. Показники ігрової діяльності центральних півзахисників Баварії (Мюнхен, Німеччина) у матчі чвертьфіналу Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2016/2017 років.
19. Схема ефективного розташування і тактичні переміщення в обороні центрального (опорного) півзахисника.
20. Перспективи подальших науково-практичних пошуків.
21. Висновки.

Зміст футболу як колективної гри визначається простим, на перший погляд, завданням: забити більше м'ячів у ворота суперника і не пропустити у власні ворота. Досягненням позитивного результату в футболі може бути перемога, нічия або навіть поразка з необхідною різницею м'ячів, якщо йдеться про стратегію тривалого турніру або змагань з вибуванням (протистояння за принципом «плей-офф»).

Реалізація цього завдання здійснюється організованою змагальною діяльністю всієї команди. Структура діяльності базується на техніко-тактичних, психофізіологічних, мотиваційних, морально-вольових та інших можливостях футболістів, котрі мають функціональну готовність різних систем на необхідному рівні. Все це спрямовано на доцільні колективні та індивідуальні ігрові дії в межах раніше підготовленого тактичного плану з метою досягнення стратегічних завдань.

Сучасний футбол з його постійними і швидкими переходами з оборони в атаку і навпаки у різних фазах гри вимагає від всіх спортсменів розвинутого швидкого та правильного ігрового мислення, миттєвої реакції, стрімких переміщень з м'ячем і без м'яча. Важлива роль в сучасному футболі належить центральному (опорному) півзахисникам команди.

У сучасному футболі наявність гравця в центрі півзахисту, який однаково добре демонструє високий ігровий інтелект як у захисних, так і наступальних тактичних функціях, надає командним діям системності. Окрім цього, такий гравець може формувати певні та незаперечні тактичні переваги в побудові та організації гри команди у різних фазах гри на багатьох ділянках футбольного поля.

Гравці такого амплуа в сучасному футболі є важливими складовими системної командної гри. Як правило, команди діють з двома центральними півзахисниками (в тактичних системах 1+4+3+3; 1+4+4+2; 1+5+4+1; 1+4+5+1), де один з «опорних» більше зорієнтований на атаку, а інший - на оборону. Проте, є команди, які грають з двома і трьома центральними півзахисниками оборонно-руйнівного плану (тактичні схеми системного характеру 1+4+2+3+1; 1+3+4+3; 1+4+3+2+1; 1+3+3+3+1; 1+5+3+1+1; 1+3+2+4+1 (з двома «латераліями» і двома «вінгеріями»), 1+3+2+3+1+1 (з двома «латераліями» і трьома «опорниками»)). Вибір ігрових схем залежить від обраної тренерським штабом тактико-стратегічної формації та певного стилю гри команди.

Варто, при цьому, підкреслити, що будь-які ігрові тактичні схеми можуть трансформуватися під час матчу футбольних команд високої кваліфікації в найрізноманітніші поєднання та завдання для гравців різних ігрових амплуа.

Як стверджують деякі фахівці футболу, в певних структурних відрізках гри зміна тактики висококваліфікованою командою з футболу - це лише питання 5 – 10 - 15 метрів ігрового простору для гравця певного амплуа чи групи гравців.

Тренери, які підбирають гравця на позицію центрального (опорного) півзахисника, першочергово звертають увагу на такі статистичні показники змагальної діяльності як перехоплення, виграні єдиноборства, точність передач і відсоток виграних верхових дуелей. Проте велика кількість виграних силових єдиноборств ще не характеризує гравця як висококваліфікованого центрального (опорного) півзахисника. Гравцеві необхідно до того ж чітко знати та інтуїтивно відчувати момент, коли потрібно вступити в боротьбу з суперником чи піти на

перехоплення м'яча. Правильно вибраний момент для активної тактичної дії має найважливіше значення, як і здатність добре «читати» гру.

Сучасний футбол на даному етапі розвитку для висококваліфікованих виконавців середини поля не обмежується протистояннями «один в один» (англ. «box-to-box»). Гравцям високого рівня необхідно володіти значною кількістю технічних і тактичних навичок для успішних дій саме на позиції центрального (опорного) півзахисника.

Важливим функціональним обов'язком центрального (опорного) півзахисника є організація гри своєї команди в обороні в центральній (опорній) зоні та створення гольових (небезпечних) моментів для себе або партнерів з команди.

З метою виконання цих необхідних для структуризації та якісного виконання командних дій «опорнику» потрібні вміння «читати гру», швидке і правильне ігрове мислення та бачення поля, якісний відбір і перехоплення м'яча, точна і зручна для партнера передача м'яча, чіткий поставлений удар. Важливим для висококваліфікованого «опорника» є вміння грати головою, фізична міць, швидкість та швидкісний, а часом і швидкісно-силовий, дриблінг.

Окрім того, серед багатьох фахівців футболу культивується думка, що гравець середини поля, який здійснює багато тактичних фолів на половині поля суперника може, в певній мірі, бути серйозним активом для гри своєї команди. Питання лежить у площині вибору тренерським штабом тактики і стратегії на конкретну гру.

Мета лекції – вивчення закономірностей виконання техніко-тактичних дій центрального (опорного) півзахисника в сучасних системах гри провідних європейських футбольних команд.

Завдання лекції:

1. Встановити структуру і зміст змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника в сучасних системах гри провідних європейських футбольних команд.

2. Удосконалити критерії оцінювання техніко-тактичної підготовленості та індивідуальних характеристик змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника в сучасних системах гри провідних європейських футбольних команд.

Для вирішення завдань лекції застосовуватимуться такі **методи дослідження:**

1. Теоретичний аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури та матеріалів всесвітньої комп'ютерної мережі "Інтернет" .
2. Аналіз відеоматеріалів футбольних матчів «Динамо» (Київ, Україна), «Шахтар» (Донецьк, Україна), «Карпати» (Львів, Україна), «Реал» (Мадрид, Іспанія), «Баварія» (Мюнхен, Німеччина), «Барселона» (Барселона, Іспанія), «Челсі» (Лондон, Англія), «Манчестер Сіті» (Манчестер, Англія), «Манчестер Юнайтед» (Манчестер, Англія), «Тоттенхем» (Лондон, Англія), «Арсенал» (Лондон, Англія), а також відеоматеріалів футбольних матчів збірних команд України (національної, молодіжної, юніорської та юнацьких (17 – 18-річних)). Крім того, проводився детальний відеоаналіз офіційних ігор збірної команди Львівського державного університету фізичної культури, яка приймала участь у Чемпіонаті України з футболу серед команд вищих навчальних закладів країни.

Встановлено, що зміни тактики під час одного матчу можуть приносити значну тактико-стратегічну користь для команди, яка застосовує ротацію ігрових схем. Однією із ключових фігур в тактичних трансформаціях команди протягом гри є центральний (опорний) півзахисник.

Центральні (опорні) півзахисники багато відпрацьовують в обороні, в чому можна переконатися проаналізувавши відповідні показники ігрової діяльності, зокрема, деяких команд Прем'єр-ліги Англії у сезоні 2013 - 2014 років (табл.1).

Гра в обороні є відносно малопомітною, проте дуже важливою з погляду на можливість володіти м'ячем, а отже і контролювати гру. На нашу думку, показники успішних відборів м'яча (1,48 - 3,11 (в середньому за гру)),

перехоплень (1,70 - 3,63 (в середньому за гру)), заблокованих ударів суперника (0,12 - 0,45 (в середньому за гру)), «виносів» м'яча (1,55 - 4,08 (в середньому за гру)), успішних верхових єдиноборств (42,37 - 69,43 % (в середньому за гру)), успішних єдиноборств (46,59 - 58,24 % (в середньому за гру)) є взірцем агресивної тактичної налаштованості на створення максимально складних ігрових ситуацій для суперника і максимально сприятливих в тактичному плані варіантів домінування своєї команди на всіх важливих ділянках футбольного поля протягом тривалого періоду гри (табл. 1).

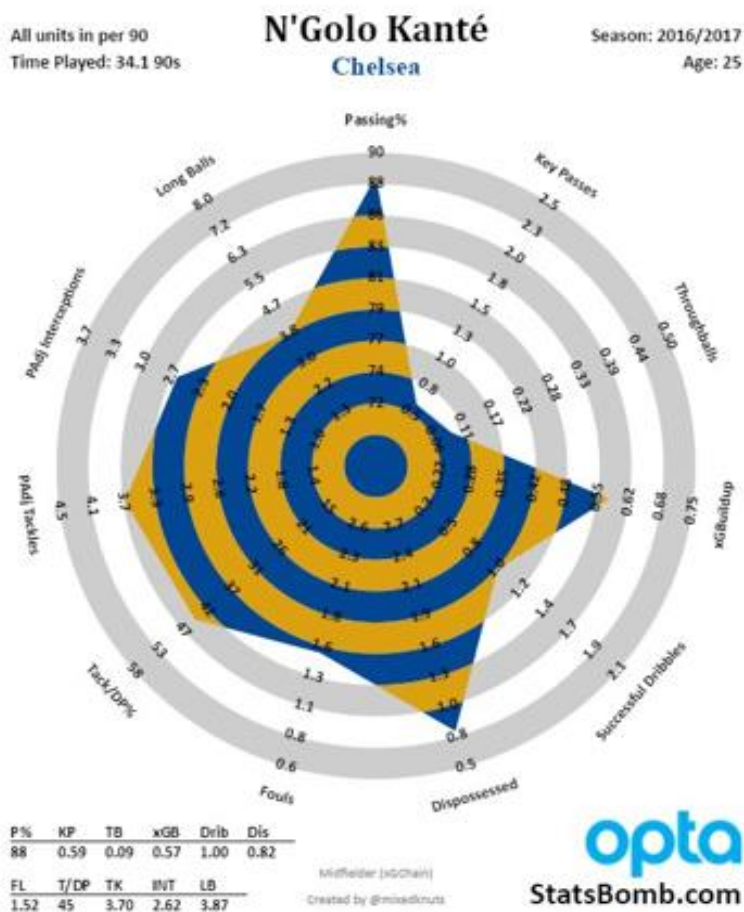
Таблиця 1

Показники ігрової діяльності в обороні
 центральних (опорних) півзахисників
 деяких команд Прем'єр-ліги Англії
 у сезоні 2013 - 2014 років

ПОКАЗНИКИ ГРАВЦІВ КОМАНД ПРЕМ'ЄР-ЛІГИ АНГЛІЇ	ARTETA ARSENAL	CARRICK MAN UTD	SCHNEIDERLIN S'HAMPTON	YACOB WBA	JEDINAK PALACE
	PREMIER LEAGUE 2013/2014 GAMES 31 MINS PLAYED 2407	PREMIER LEAGUE 2013/2014 GAMES 29 MINS PLAYED 2413	PREMIER LEAGUE 2013/2014 GAMES 33 MINS PLAYED 2765	PREMIER LEAGUE 2013/2014 GAMES 27 MINS PLAYED 1842	PREMIER LEAGUE 2013/2014 GAMES 38 MINS PLAYED 3388
Успішні відбори	2.26	1.48	2.64	★ 3.11	2.68
Невдалі відбори	3.29	★ 1.72	2.88	2.89	2.34
Кількість фолів	1.06	★ 0.41	1.55	1.44	1.58
Перехоплення	2.03	2.76	2.06	1.70	★ 3.63
Заблоковані удари	0.23	0.34	0.12	0.41	★ 0.45
«Виноси» м'яча	1.77	2.07	1.55	2.04	★ 4.08
Успішні верхові єдиноборства (%)	45.95%	63.64%	61.84%	42.37%	★ 69.43%
Успішні єдиноборства (%)	46.59%	55.09%	49.47%	48.30%	★ 58.24%
Всі дані представлені в середньому за гру					

Яскравим представником типового центрального (опорного) півзахисника

можна назвати гравця збірної Франції та лондонського «Челсі» Н'Голо Канте. Показники змагальної діяльності (якість та кількість передач, успішні ведення і обведення, порушення Правил гри тактичного спрямування (фоли)) вищезгаданого центрального півзахисника представлені на рис. 1 і в табл.2.

Рис. 1. Показники змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника Н'Голо Канте (дані представлені в середньому за гру).

Таблиця 2

Показники змагальної діяльності
центрального (опорного) півзахисника
футбольного клубу «Челсі» (Лондон, Англія) та
національної збірної Франції Н'Голо Канте
(дані представлені в середньому за гру).

Клуб	Сезон	Відбори	Перехоплення	Відбори + перехоплення	Фоли	Точні передачі (%)
Челсі	2016/2017	3,87	2,69	6,55	1,6	89
Лестер	2015/2016	4,66	4,12	8,78	1,3	82
Кан	2014/2015	4,47	2,68	7,15	1,6	79

Також варто пам'ятати про те, що в середньому півзахисник футбольного клубу «Челсі» (Лондон, Англія) та національної збірної Франції Н'Голо Канте вступає у 20 єдиноборств за матч. А точність передач опорника у минулому сезоні склала 89 % (з яких 62,4 % точних передач було віддано вперед) (табл.2).

Аналізуючи змагальну діяльність провідних європейських футболістів центральної частини футбольного поля, приходимо до висновків, що при обороні своїх воріт центральний (опорний) півзахисник, перш за все, повинен:

1) постійно відстежувати і контролювати переміщення гравців команди суперника в атаці в центральній (опорній) зоні своєї команди з метою протидії виникнення загрозованих ігрових ситуацій поблизу своїх воріт;

2) займати таку позицію, яка б дозволяла блокувати та перехоплювати можливі вертикально-діагональні «проникаючі» передачі на форвардів команди, що атакує;

3) бути здатним на вимогу тренера зіграти персонально з одним із гравців суперника, застосовуючи при цьому дозволені Правилами гри способи відбору м'яча та силової боротьби.

Під час атаки своєї команди перед центральним (опорним) півзахисником ставляться такі основні завдання:

1) коли команда володіє м'ячем, розташовуватися позаду форвардів і флангових півзахисників чи «вінгерів», бути завжди готовим прийняти передачу партнера;

2) закривати простір, що не контролюється захисниками, які приймають участь в атаці. Найчастіше таке підстраховування виявляється потрібним крайнім захисникам чи «латералям», які активно пересуваються вперед під час атак своєї команди.

І це далеко не весь перелік завдань, які ставляться перед центральними (опорними) півзахисниками у футболі. Ігровий стиль та обрана тактична схема також в значній мірі визначає функції центрального (опорного) півзахисника.

Центральний (опорний) півзахисник – це, як правило, «тіньовий лідер» команди. Футболістів такого типу ще називають «гравцями, які носять рояль». Зіграти на цьому «роялі» вони отримують можливість не так часто: один чи два рази за гру, сезон чи, навіть, за всю футбольну кар'єру. Яскравим взірцем такого типу гравця є Серхіо Бускетс з іспанської «Барселони», який зіграв понад 575 матчів на найвищому рівні, забивши при цьому тільки 14 м'ячів (табл. 3).

Таблиця 3

Показники змагальної діяльності
центрального (опорного) півзахисника
Серхіо Бускетса («Барселона», Іспанія)
(змагання проведені під егідою ФІФА)

Клуб	Сезон	Чемпіонат Іспанії		Кубок і Суперкубок Іспанії		Міжнародні клубні турніри		Національна збірна Іспанії		Всього	
		Ігри	Голи	Ігри	Голи	Ігри	Голи	Ігри	Голи	Ігри	Голи
«Барселона С»	2006-07	1	0	-	-	-	-	-	-	1	0
«Барселона Б»	2007-08	30	1	-	-	-	-	-	-	30	1
	2008-09	2	0	-	-	-	-	-	-	2	0
	Всього	33	1	-	-	-	-	-	-	32	1
«Барселона»	2008-09	24	1	9	0	8	2	-	-	41	3
	2009-10	33	0	6	0	11	1	11	0	61	0
	2010-11	28	1	5	0	12	0	12	0	57	1
	2011-12	31	1	9	0	11	1	11	0	62	2
	2012-13	31	1	6	0	16	0	12	0	65	1
	2013-14	32	1	7	1	11	1	14	0	64	3
	2014-15	33	1	4	0	11	0	14	0	62	1
	2015-16	35	0	7	0	12	0	12	2	70	2
	2016-17	33	0	8	0	12	0	11	0	64	0
	Всього	313	7	61	1	104	5	97	2	575	14

Найважливішими характеристиками тактико-технічної майстерності сучасного центрального (опорного) півзахисника європейської команди, на нашу думку, є:

1. Блокування «проникаючих» передач на форвардів з лінії півзахисту суперника.
2. Контроль відкритих ігрових зон при атаці своєї команди.
3. Вміння ефективно оборонятись в ситуаціях при чисельній меншості.

4. Глибокі тактичні знання та інтуїтивні відчуття моменту стримування атаки суперника та початку участі в активному пресингу.
5. Контроль і нейтралізація атакуючих гравців супротивника, які діють між лінією оборони і півзахисту.
6. Збереження організованої та чітко вибудованої лінії оборони є найважливішим пріоритетом для ведення гри в захисті.
7. Швидкі, точні, несподівані для суперника та, передовсім, безпечні для своєї команди передачі м'яча.

Важливість ефективною гри висококласних виконавців в центральній (опорній) зоні засвідчують, для прикладу, показники ігрової діяльності центральних півзахисників мадридського «Реалу» і мюнхенської «Баварії» у матчі-відповіді чвертьфіналу Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2016/17.

Вважаємо, що саме перевага в центральній (опорній) зоні стала вирішальним чинником перемоги «Реалу» над «Баварією», на що вказують і результати індивідуальних показників гравців (табл. 4 і 5).

Таблиця 4

Показники ігрової діяльності центральних півзахисників
Реалу (Мадрид, Іспанія) у матчі чвертьфіналу
Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2016/2017 років.

Гравці Показники	Каземиро	Лука Модрич	Тоні Кроос	Матео Ковачич	Сума
Час у грі	120	120	113	7	360
Сума ТТД	124	135	102	12	373
Брак ТТД	23%	16%	17%	25%	20%
Кількість передач	63	80	80	8	231
Точність передач	83%	94%	90%	100%	90%
Гострі передачі	1	2	2	0	5
Удари у площину воріт	1	1	3	0	5
Обведення	2	5	0	1	8
Участь у швидких атаках	8	9	6	0	23
Єдиноборства	25	22	6	2	55
% успішних	64%	45%	17%	0%	49%
Відбори	15	4	2	0	21
Перехоплення	15	5	5	0	25
Підбори	12	10	6	0	28
Порушення Правил гри	5	0	0	1	6
Зароблені фоли	2	4	0	0	6

Дані табл. 4 свідчать, що всі гравці середини поля мадридців у цьому матчі досягли найвищого рівня ефективності техніко-тактичних дій – сумарного показника кількості (понад 100) та якості (менше 25 % браку) ТТД).

Опорний півзахисник «Реалу» Каземиро, здійснивши 15 відборів м'яча, стільки ж перехоплень і 12 підборів м'яча після різноманітних ігрових ситуацій, був разом з партнерами більшу частину гри повновладним господарем центрального «плацдарму» на футбольному полі. 25 єдиноборств із гравцями суперника, з яких 16 були успішними (64 %), гарантували мадридцям перевагу в тих ігрових зонах, в які потрапляв м'яч протягом матчу. Дані табл. 4 і 5 підтверджують закономірність результату гри, в якій переможцем став іспанський клуб (кількісно-якісний аналіз показників ігрової діяльності центральних півзахисників доводить підсумкову перевагу «Реалу» над «Баварією») (табл. 4 і 5).

Таблиця 5

Показники ігрової діяльності центральних півзахисників
«Баварії» (Мюнхен, Німеччина) у матчі чвертьфіналу
Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2016/2017 років [9, 10].

Гравці	Хабі Алонсо	Тьяго Алькантара	Артуро Відаль	Джошуа Кімміх	Сума
Показники					
Час у грі	74	120	83	33	310
Сума ТТД	84	145	79	25	333
Брак ТТД	20%	16%	34%	24%	22%
Кількість передач	64	109	41	17	231
Точність передач	86%	87%	83%	82%	86%
Гострі передачі	0	4	1	0	5
Удари у площину воріт	0	1	4	0	5
Обведення	0	2	2	1	5
Участь у швидких атаках	4	10	4	1	19
Єдиноборства	9	16	17	4	46
% успішних	44%	63%	41%	25%	48%
Відбори	4	4	5	2	15
Перехоплення	1	6	6	2	15
Підбори	6	5	3	1	15
Порушення Правил гри	2	2	5	0	9
Зароблені фоли	1	0	1	0	2

Виникнення ситуацій «один в один» у форварда супротивника проти одного з гравців в лінії оборони є неприпустимими, тому безпосереднім обов'язком центральних (опорних) півзахисників є нейтралізація подібного роду небезпеки. Це досягається за рахунок чітко продуманих поперечно-повздовжних переміщень гравців на футбольному полі. Центральний (опорний) півзахисник повинен намагатися займати позицію на лінії можливої передачі м'яча, яка проходить від гравця, що володіє м'ячем, до форварда, який розташовується за спиною опорного півзахисника (рис. 2).

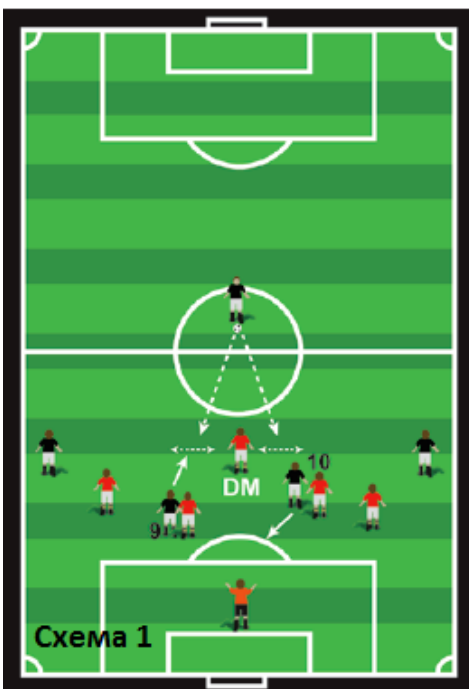

Рис.2. Схема ефективного розташування і тактичні переміщення в обороні центрального (опорного) півзахисника (англ. «defending midfielder» (DM)) на футбольному полі.

Таким чином, блокується можлива проникаюча передача. Але встежити за діями форварда, який розташовується за спиною, і при цьому контролювати м'яч, дуже складно. Для цього захисники завжди повинні підказувати своєму опорному півзахиснику, куди рухається форвард супротивника. Зазвичай даються прості та короткі тактичні підказки «Вліво!» чи «Вправо!», в залежності від вектора руху нападника команди суперника (рис.2).

Перспективи подальших пошуків полягають у вивченні та науково-аналітичному осмисленні змагальної діяльності гравців середини поля інших ігрових амплу провідних європейських професійних клубів та команд вітчизняних професійних ліг.

Висновки

1. Під час проведення дослідження підкреслено важливість та складність завдань, що їх виконує центральний (опорний) півзахисник під час матчів у провідних європейських професійних лігах. Для півзахисника такого амплуа недостатньо тільки добре вести силову боротьбу і постійно стежити за переміщеннями гравців супротивника в атаці.

2. Підтверджено, що відмінною рисою сучасного футболу є «стирання граней» між функціями гравців лінії захисту, півзахисту і нападу (так званий, «розумний універсалізм» футболістів). Пріоритетними якостями футболістів провідних європейських професійних клубів є високий рівень швидкісної витривалості та здатність точно і ефективно виконувати ігрові прийоми в умовах дефіциту часу й простору.

3. Для центрального (опорного) півзахисника високої кваліфікації взірцевими під час ігрової діяльності є такі показники: сума техніко-тактичних дій (ТТД) в одному матчі – від 79 ± 8 до 145 ± 4 при браку (неточних техніко-тактичних діях) від 16 до 23 %; кількість передач – від 40 ± 3 до 110 ± 10 при точності (передача дійшла до партнера) від 82 % і вище.

4. Для центрального (опорного) півзахисника європейської футбольної команди характерним є різностороннє застосування широкого арсеналу техніко-тактичних дій під час гри. На основі статистичного аналізу ТТД під час ігор провідних клубів Європи встановлено, що центральний (опорний) півзахисник виконує в середньому: короткі і середні передачі вперед ($20,8 \pm 1,4$; $12,2 \pm 1,9$), назад і поперек ($8,4 \pm 1,8$; $14,5 \pm 0,9$), довгі передачі м'яча вперед, поперек і назад ($3,4 \pm 0,5$; $3,5 \pm 0,9$, $1,2 \pm 1,8$) та відбір м'яча в різних зонах футбольного поля (на своїй половині поля $4,1 \pm 1,1$; в середині поля $5,2 \pm 0,8$; на половині поля суперника $3,9 \pm 1,8$); ігрові переміщення на футбольному полі в різному темпі та з різною інтенсивністю від 9 000 – 10 000 до 12 000 - 14 000 метрів.

5. Деталізований (з використанням стоп-кадру та комп'ютерної графіки) відеоаналіз матчів допоміг встановити, що індивідуальні дії центрального (опорного) півзахисника провідних команд Європи підпорядковуються колективній грі. Проте це жодною мірою не зменшує переваг окремих «яскравих» гравців, що є лідерами у своїх командах і часто вдаються до імпровізованих дій, які можуть бути як індивідуальними, так і командними, та вносять елемент тактичної несподіваності й ігрового дезорієнтування суперника. В сучасну еру високого індивідуалізму елітних гравців такий підхід зберігає тактико-стратегічний баланс у загальнокомандній високоорганізованій побудові гри.

6. Доведено, що в сучасному європейському футболі основне розташування гравців упродовж матчу може варіюватися. Це стосується і тактичних аспектів гри центральних півзахисників команди. В залежності від ігрової ситуації, тактичної необхідності та розвитку подій на футбольному полі, в центральній частині поля може опинитися будь-який гравець, в тому числі воротар. Проте прямо відповідальним за важливий центральний плацдарм є, безумовно, центральний (опорний) півзахисник.

7. Для досягнення успіху в сучасному футболі має значення не стільки сама тактична система, що є формою, скільки першочергово зміст гри і способи її організації та ведення командою продуманих до найменших деталей ігрових дій.

© Львівський державний університет фізичної культури, 2019 рік

© Кафедра футболу ЛДУФК, 2019 рік

© Дулібський А.В., 2019 рік

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ЛЕКЦІЇ ПРАЦЬ

1. *Дулібський А.* Спортивний відбір у футболі / А.В. Дулібський, А.Г. Яценко, В.В.Ніколаєнко // Навчально-методичний посібник. – К., Федерація футболу України, 2003. - 135 с.
2. *Дулибский А.В.* Разминка футболистов. / К.Л. Вихров, А.В. Дулибский // Методическое пособие. – К.: Федерация футбола Украины, Комби ЛТД, 2005. – 192 с.
3. *Дулібський А.В.* Техніко-тактична підготовка юних футболістів. / Дулібський А.В., Фалес Й.Г. // Навчально-методичний посібник. - Київ: Науково-методичний комітет Федерації футболу України, 2001. – 61 с.
4. *Дулибский А.В.* Повышение эффективности спортивного отбора в футболе. – / А.В. Дулибский // – Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, № 8 / 2010. С. 29 – 33.
5. *Дулібський А.* Чемпіонат світу з футболу 2014 року: кадрово-аналітичний аспект. / Андрій Дулібський, Ярослав Грисьо // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / За заг. ред. Євгена Приступи. – Львів., 2015. – Вип. 19, т. 1. – С. 70 – 75.
6. *Дулібський А.* Чемпіонат світу з футболу 2014 року: аналітико-цифровий аспект. / Андрій Дулібський, Олег Колобич, Богдан Хоркавий // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / За заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2015. – Вип. 19, т. 1. – С. 76 – 81.
7. *Дулібський А.* Спортивний відбір у системі багаторічної спеціалізованої освіти футболістів. - / Андрій Дулібський // - Спортивна наука України: Електронне наукове видання. – Львів, 2015. - №4 (68). - С. 28 - 35.
8. *Дулібський А.* Напрямки удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів. - / Олег Колобич, Богдан Хоркавий, Андрій Дулібський // - Спортивна наука України: Електронне наукове видання. – Львів, 2016. - №2 (72). - С. 15 - 23.

9. Дулібський А. Ефективність виконання стандартних положень у футболі. - [Електронний ресурс] / Виноградський Б., Дулібський А., Хоркавий Б., Колобич О. // Спортивна наука України. – Львів, 2016. – № 3 (73).– С. 9 – 14. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/421/405>.

10. Дулібський А. Вплив проявів швидкісних якостей футболістів на ефективність виконання стандартних положень. - [Електронний ресурс] / Дулібський А., Виноградський Б., Хоркавий Б., Колобич О. // Спортивна наука України. – Львів, 2016. – № 5 (75). – С. 28 – 39. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/451>

11. Дулібський А. Структурно-змістові компоненти змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника в сучасному європейському футболі. - [Електронний ресурс] / Андрій Дулібський, Тарас Завійський, Богдан Виноградський// Спортивна наука України. – Львів, 2016. – № 5 (75). – С. 10 – 19. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/606/586>.

12. Дулібський А. Тактико-стратегічні аспекти змагальної діяльності центрального захисника у сучасних оборонних стратегіях гри команд з футболу. - [Електронний ресурс] / Андрій Дулібський, Андрій Маркович, Богдан Виноградський, Богдан Хоркавий, Олег Колобич, Олександр Огерчук, Ярослав Грисьо // Спортивна наука України. – Львів, 2017. – № 5 (81). – С. 22 – 33. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/645/623>.

© Львівський державний університет фізичної культури, 2019 рік

© Кафедра футболу ЛДУФК, 2019 рік

© Дулібський А.В., 2019 рік

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

та рекомендована для опрацювання література

1. Базилевич О.П., Зеленцов А.М., Лобановский В.В. Стратегия игры и программа тренировки // Футбол-Хоккей. - 1977. - № 38. - С. 12 - 13; № 39. - С. 14 - 15; № 40. - С. 12 - 13.
2. Виноградський Б. Ефективність виконання стандартних положень у футболі [Електронний ресурс] / Виноградський Б., Дулібський А., Хоркавий Б., Колобич О. // Спортивна наука України. – 2016. – № 3 (73). – С. 9–14. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/421/405>.
3. Вплив проявів швидкісних якостей футболістів на ефективність виконання стандартних положень [Електронний ресурс] / Виноградський Б., Дулібський А., Хоркавий Б., Колобич О. // Спортивна наука України. – 2016. – № 5 (75). – С. 28 - 39. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/451>
4. Гриндлер К. Техническая и тактическая подготовка футболистов. – Москва: Физкультура и спорт, 1989. – 243 с.
5. Дулибский А.В. Повышение эффективности спортивного отбора в футболе. / Дулибский А.В. // – Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, № 8 / 2010. С. 29 – 33.
6. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.fourfourtwo.com/features/why-zidanes-champs-are-real-madrids-greatest-days-di-stefano>
7. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.optasports.com/news-area/blog-the-future-of-sports-data-‘it’s-about-telling-better-stories’.aspx>
8. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.optasports.com/events/premier-league.aspx>
9. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.uefa.com/uefachampionsleague/season=2017/matches/round=2000787/match=2019641/index.html>

10. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.uefa.com/uefachampionsleague/season=2017/matches/round=2000787/match=2019641/postmatch/statistics/index.html>
11. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.uefa.com/uefachampionsleague/season=2017/matches/round=2000785/match=2019633/postmatch/statistics/index.html>
12. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.squawka.com/news/category/squawka-analysis>.
13. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.upv.es/investigacion/estructuras>.
14. Зеленцов А.М., Лобановский В.В., Ткачук В.Г., Кондратьев А.И. Тактика и стратегия в футболе - К.: Здоров'я, 1989. - 192 с.
15. Зеленцов А.М., Лобановский В.В. Моделирование тренировки в футболе. 2-е вид. перероб. і доп. - К.: Альтерпрес, 1998. - 216 с.
16. Качалин Г.Д. Тактика футбола. – Москва: Физкультура и спорт, 1986. - 128 с.
17. Петухов А.В. Футбол. Формирование основ индивидуального технико-тактического мастерства юных футболистов. Проблемы и пути решения. – Москва: Советский спорт. - 2006. – 232 с.
18. Подготовка футболистов. Теория и практика / Г.В. Монаков. - Москва: Советский спорт. - 2005. – 288 с.
19. Приступа Є. Стан проблеми контролю тренувальної та змагальної діяльності в системі підготовки команд високої кваліфікації з гандболу. – / Є. Приступа, В. Тищенко. – Фізична активність, здоров'я і спорт, 2016. – Випуск 4 (26). – С. 39 - 49.
20. Техніко-тактична підготовка юних футболістів / А. В. Дулібський, Й. Г. Фалес. – Київ : ФФУ, 2001. – 61 с.
21. Busquets. Matches. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://int.soccerway.com/players/sergio-busquets-burgos/61274/>
22. Dulibskiy A. Zastosowanie nowoczesnych środków pomiaru do oceny prędkości, siły i koordynacji piłkarzy nożnych / A. Dulibskiy, B. Khorkavyu // VI Sympozjum

Współczesna myśl techniczna w naukach medycznych i biologicznych. – Wrocław, 2015. – P. 29–30.

23. Guida Tecnica Per Le Scuole Di Calcio / Federazione Italiana Giuoco Calcio: Settore Giovanile e Scolastico. – Roma, 2008. - 572 p.
24. Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.
25. N’Golo Kante. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.fifa.com/search/index.htm?q=N+Golo+KANTE++>.
26. Pircher M. Differenzielles Torschusstraining Im Fußball / M. Pircher. – Munchen: Stiebner Verlag GmbH, 2009. - 120 s.
27. Ruiz L. Spanish Soccer Coaching Bible: Youth & Club / L. Ruiz. – Michigan: Reedswn Publishing, 2002. - Vol. 1. – 308 p.
28. T. Cotte, JC Chatard. Isokinetic strength and sprint times in English Premier league football players. - Biology of Sport, 2011. – S. 89.
29. The Future Game - Elite. The Football Association Technical Guide For Young Player Development / The Football Association. – London, 2010. – 275 p.

© Львівський державний університет фізичної культури, 2019 рік
© Кафедра футболу ЛДУФК, 2019 рік
© Дулібський А.В., 2019 рік